

Slobodan Divjak

Tadić kao srpski de Gol?

Aktuelni događaji na severu Kosova vratili su kosovsku temu u prvi plan naše javno-političke scene. U sklopu niza raznih predloga za rešenje „kosovskog čvora“, pojavila se i teza da je Srbiji neophodan srpski de Gol, tj. državnik koji će imati dovoljno hrabrosti i političke mudrosti da našim građanima obznani da je Kosovo definitivno i nepovratno izgubljeno, te da ono što pred Srbijom stoji kao jedini mogući racionalni čin jeste – pomirenje sa njegovom nezavisnošću.

Međutim, ova teza kojom se zapravo izražava očekivanje da će predsednik Tadić, ispoljavajući politički realizam i državničku mudrost, poći stopama velikog De Gola koji je svojevremeno priznao nezavisnost Alžira, sadrži u sebi „konstrukcionu grešku“, jer ona, poredeći Alžir i Kosovo, zapravo poredi ono što je neuporedivo. Tu je pre svega reč o bitnoj razlici u pogledu pravno-političkog statusa ove dve teritorije. Dok je Kosovo bilo sastavni deo Srbije (i još je sa stanovišta srpske vlasti), dotle je Alžir bio francuska kolonija, severno-afrička oblast koju je Francuska u 19. veku pripojila svom kolonijalnom carstvu. Da se podsetimo: pod kolonijom se podrazumeva teritorija izvan matične države, koja nema vlastitu političku i privrednu vlast. Glavni motiv, kojim su se velike sile rukovodile u svojoj borbi za sticanje kolonija, bila je ekonomska korist koju su mogli iz njih izvlačiti. Glavni pak podstrek ovim silama za odlazak iz neke svoje kolonije bio je negativni rezultat „cost-benefit“ analize (analize odnosa između prihoda koji pritiču iz date kolonije i izdataka koji se troše na nju, uključivši i izdatke koji odlaze za finansiranje represivno-prinudnog aparata pomoću kojeg se održavala relativna stabilnost njenog unutrašnjeg poretka). Kada je data analiza signalizirala da će na duži rok troškovi biti veći od prihoda, onda su kolonizatori imali pouzdan razlog za napuštanje date kolonije. Dakle, i pri osvajanju i pri napuštanju kolonija dominantni su bili čisto pragmatički razlozi. Dakako, oproštaj od neke kolonije mogao je uzburkati emocije jednog dela stanovnika zemlje matice, posebno onih koji su bili u poslovnim vezama sa njom, ali su te emocije bile uvek povezane sa kalkulativnom logikom.

Sam Šarl de Gol je svakako bio svestan činjenice da će proglašenje alžirske nezavisnosti uskovitlati strasti određenih slojeva francuskog stanovništva, ali i činjenice da ustupanjem Alžira, kao francuskog poseda, ne ustupa deo francuske matične teritorije. Kao što je poznato, ovaj državnik svetskog formata važio je kao veliki patriota koji je odgajan u kultu Nacije. Uostalom, on sam je u svojim memoarima istakao: “Moja majka je osećala neslomljivu strast prema domovini, jednaku njenoj pobožnosti”. Posle alžirskog perioda, de Gol je vodio spoljnu politiku znanu kao “politika veličine” (Politique de grandeur), zbog koje su ga određeni atlantski krugovi označavali kao “nacionalistu starog kova”. Kao takav, ovaj državnik sasvim sigurno ne bi problem otcepljenja neke kolonije i secesije recimo regiona Loren od Francuske stavljao na istu ravan. Za one koji poznaju život i političke aktivnosti de Gola nema nikave dileme: on je uvek branio integritet nacionalne teritorije. Državna teritorija je sastavni moment kako liberalnog (netničkog), tj. državno-teritorijalnog tako i kulturno-etničkog shvatanja nacije. Ma koliko da sam lično poklonik onog prvog poimanja nacije (liberalnog), moram do određene mere da uvažim činjenicu da je kod nas dominantan ovaj drugi pojam nacije po kojem se teritorija države povezuje sa kulturno-etničkim identitetom i sa verskim i istorijskim svetinjama.

Dakle, analogija kojom se stavlja znak jednakosti između slučaja Alžir i slučaja Kosovo, tj. između nekadašnje pozicije de Gola i sadašnjeg položaja Borisa Tadića, naprosto je toliko promašena da je ne bi prihvatio nijedan iole ozbiljniji poznavalac de Gola i alžirske drame. Sigurno je da je i sam predsednik Srbije u potpunosti svestan da su problemi sa kojima se on suočava u vezi sa Kosovom daleko složeniji i delikatniji od onih sa kojima se suočavao francuski političar u vezi sa Alžirirom. Ne samo zato što Srbija nije velika sila, kao što je to Francuska, već i zato što problem Kosova za Srbiju ima veću državničku, ljudsku i emotivnu težinu od one koju je imao problem Alžira za Francusku. Delu naših analitičara treba pak reći da je jedna stvar realistično uvažavanje logike moći velikih sila, a sasvim druga opčinjenost arogancijom moći zbog čega se totalna kapitulacija i neosetljivost za ljudsku dramu nude kao nacionalni spas.